

Albert Figueras

13 Desembre 2016

Albert Figueras (Pop Negre) (Barcelona, 1961) és doctor en medicina i es dedica a la recerca i la formació per a un ús més segur i prudent dels medicaments. És professor a la Universitat Autònoma de Barcelona i ha desenvolupat part de la seva tasca en diversos països d'Amèrica Llatina, especialment al Brasil, Nicaragua, Guatemala i Colòmbia. Ha publicat diversos assaigs sobre les implicacions del benestar, ha traduït obres de ficció i de no ficció de l'anglès i del francès, i ha escrit diverses novel·les i contes. Entre altres, ha estat guardonat amb el Premi Just M. Casero (1997) o el Recull – Francesc Puig i Llensa (1998), a banda del premi a la Divulgació Científica del Instituto Danone (2013). La seva darrera novel·la, publicada amb el pseudònim Pop Negre, es titula *No escatimeu el flit!* (crims.cat, 2016).

Carlos Heitor Cony (1926, Rio de Janeiro) és un escriptor i periodista brasiler reconegut l'any 1996 amb el Prêmio Machado de Assis de la Academia Brasileira de Letras pel conjunt de la seva obra. Començà publicant cròniques al *Jornal do Brasil* i fou redactor del *Correio da Manhã* i actualment és columnista al diari *Folha de São Paulo*. Durant la dictadura militar va ser empresonat i posteriorment va haver d'exiliar-se. Ha estat guardonat amb nombrosos premis, entre els quals destaquen Jabuti (1996, 1998 i 2000) o Livro do Ano (1996, 1998 i 2000). Va rebre L'Ordre des Arts et des Lettres al Saló del Llibre de París l'any 1998. Algunes de les seves novel·les són: *A casa do poeta trágico*, *O indigitado*, *A noite do massacre*, i també ha publicat reculls de contes com ara *Babilônia! Babilônia*. El conte «El burgès i el crim» forma part d'aquest recull i es considera un dels cent millors contes brasilers. L'any 2007 El Gall Editor va publicar-ne *El capvespre de la seva absència*.

El burgès i el crim

Va ser una nit que, de sobte, es preguntà:

—Per què no?

La qüestió posava fi a tot un seguit de pensaments que havien començat hores abans, quan era al teatre. Hi va anar amb la dona per veure una obra d'èxit, amb artistes d'èxit, una estrena recent i també d'èxit. Les dues primeres nits havien estat dedicades a l'alta societat, a les classes productives, al Cos Diplomàtic, a les autoritats constituïdes i a gorrers d'origens i aparences diverses. Quan ja anaven per la

tercera representació, va arribar a casa i la dona l'amenaça:

—S'ha acabat, Figueiredo! Tothom ja ha vist aquesta obra; som l'única excepció. Ha de ser avui.

Una setmana després, suspendrien l'obra per manca de públic, però aquella tercera nit ell va haver d'obrir-se pas fins a l'entrada a cops de colze i discutir debades amb els taquillers; acabà essent víctima de l'abús d'un revenedor que li va encolomar dues butaques pessimes amb una comissió excessiva que no s'ho valia.

A dins, va suportar —estoicament— els primers moments de l'obra, però encara anaven per la meitat del primer acte quan va desistir d'intentar entendre què passava a l'escenari. Era un drama complicat i amb massa text; una jove que patia neurosi i tenia amants, un psicoanalista, una infermera lesbiana i, presidint-ho tot, un pare seriós i asmàtic. En resum: un conflicte molt per sobre de les seves possibilitats i del seu interès.

Quan anava al cinema, sempre tenia l'opció de dormir si la pel·lícula seguia un camí sorprenent com aquest. En la foscor, la becaina quedava impune i la dona ni tan sols no ho sospitava. A l'hora de sortir, estava d'acord amb l'opinió d'ella i aconseguien arribar a casa sans i estalvis. Però al teatre, la becaina era complicada. Hi havia llum i, pitjor que la llum, sempre hi havia la imminència d'alguna cosa esgarrifosa, l'escenari podia desmuntar-se, la roba de l'actriu podia caure, un actor podia patir un infart o oblidar-se del text; fins i tot un llumí podia calar foc al teló. Tots aquests atractius tan variats li impediaven dormir, però li propiciaven una discreta somnolència, amb el pensament ara sol·licitat per la calor, ara per l'obra, o fins i tot per un gargall d'un vell del públic o per les sabates una mica massa justes que l'Ema —la dona— l'havia obligat a posar-se.

Havia tingut un dia tranquil; de tranquils, ho eren tots, els seus dies. L'empresa, tot i ser un desastre, prosperava. Bona salut i bones perspectives. No tenia motius per pensar ni en el futur ni en el passat. Li sobraven motius per dormir en el present; l'obra ja era un bon motiu.

La frase, pronunciada per algú dalt l'escenari, va fer-lo retornar. Ja havia comptat els dobles de la banda dreta de la cortina que era al fons del decorat i es preparava, resignat, per comptar els dobles de la banda esquerra, quan va sentir que algú parlava de la mort.

No, no és que amenecessin ningú de mort. El drama dalt de l'escenari era existencial, no hi havia morts ni amenaces. Fou una frase convencional, del tipus: «no hem de matar la vella d'un sobresalt» o «si la vella ho sabés, podria morir-se».

Matar o morir? No arribava a ser una opció, ni a l'escenari ni a la seva vida, sinó que es tractava d'un seguit de pensaments que tenien, ara certa lògica, ara certa absurditat, i, en tots dos casos, la seva conveniència. Com era evident, no pensava mai en la seva pròpia mort, però sabia que hi havia gent que es moria i gent que matava. Els que es morien eren els malalts, els suïcides, els atropellats, els assassinats, els passatgers d'un avió o d'un tren. Els que mataven eren els criminals, els lladres nocturns, els tirans i els conductors d'autobús.

No era gens agradable pensar a morir-se. De seguida va descartar aquesta opció i es va quedar només amb la de matar.

Matar, què? Matar, per què? A l'obra, parlaven de matar una vella d'un ensurt. Ell no tenia cap vella a prop. La mare ja es va morir, les parentes amb un procés d'envelliment més agressiu també ho havien fet. Encara quedava la sogra, però no arribava a ser tan vella com això i, a més a més, era una persona excel·lent.

Si no es podia matar una vella, aleshores matar què?

Matar per matar; per amor a l'art, vet aquí la qüestió. Matar per experimentar els nervis o per provar-se a si mateix de què era capaç. Sí, això justificava un crim. Però per poder provar de què era capaç, no n'hi havia prou de matar; això podia fer-ho qualsevol idiota. Calia matar i sortir-ne impune, per poder-se mirar al mirall i sentir-se redimit, confiat: sóc un geni!

El problema va sorgir en aquest punt —el que seria, en els dies següents, el seu problema, l'únic problema realment seriós de la seva vida—: «Com aconseguir el crim perfecte?». Matar el porter del seu edifici, per exemple, mai no seria un crim perfecte. Més tard o més d'hora, la policia collaria els veïns i ell acabaria confessant. Per matar impunement, hauria d'escollir un comerciant de Brás de Pina, una funcionària subalterna que tornés, al vespre, tard, cap a Leblon.

Però seria estúpid matar sense cap motiu, encara que matés perfectament. El crim perfecte, sense guanys personals, no li interessava; és més, pensant-s'ho bé, ara que s'acabava el primer acte, no li interessava cap crim.

Va tenir coratge per a un comentari:

—Una obra molt profunda!

La dona ni hi va concordar ni hi va mostrar desacord. Amb prou feines digué:

—Haurem d'esperar fins al final. Em sembla que serà un escàndol!

Ara li tocava a ell concordar, per bé que no sospités quina mena d'escàndol era a punt d'esclatar. Sortí al vestíbul i va circular entre estranys; begué un glop d'aigua gelada tot i no tenir set, només per passar l'estona.

Durant el segon acte, els pensaments van seguir un altre camí. Un pastor protestant entrà en escena. També aparegué un militar reformat que era mut, i ell va començar a pensar de veres com seria la seva vida —i com seria ell mateix— si no tingués veu.

Arribà a la conclusió just al final de l'obra: podria mantenir el mateix nivell de vida si, per casualitat, es quedés sense veu. Li resultava una cosa inútil, una mena d'ornament. Per guanyar diners i dormir amb la dona, la veu era del tot dispensable; fins i tot, una responsabilitat incòmoda.

En sortir, saludà uns coneguts amb el cap i féu el viatge de tornada bo i imaginant-se mut. Aconseguí d'arribar a casa sense haver pronunciat un sol mot —cosa que no suposava cap proesa especial: sempre que anaven o tornaven d'algun lloc, era la dona qui parlava; ell amb prou feines escoltava.

La gran oportunitat per provar la seva disciplina interior arribà quan guardaven el cotxe al garatge. Cada vegada havia de demanar-li a la dona que pugés el vidre de la finestreta:

—Puja el vidre, Ema.

Aquell vespre, va engolir en sec i va esperar que la dona sortís per, després, inclinar-se al damunt del seient tot fent un cert esforç amb l'esquena ja bombardejada per sedimentacions calcàries que anunciaven un respectable bec de lloro, i féu girar la maneta fins a tancar el vidre.

Al llit, ja a punt per dormir, primer la paraula i després el concepte li van venir al cap i li ocuparen l'interès: matar. Feia molt de temps que no patia insomni. L'empresa prosperava, venia material d'oficina

als ministeris militars, estaven al corrent de pagaments, i no li faltaven comandes, tant de la Marina com de l'Exèrcit i l'Aviació; feliçment per a ell i per la Pàtria, gastaven més en paper timbrat que en pólvora.

Per regla general, es quedava roncant com un tronc. Cada dues o tres setmanes, buscava la dona per a una relació apressada i gairebé sempre incompleta per part d'ella.

Quan va mirar l'hora, s'adonà que havia malaguanyat tota la nit pensant. Tenia una disciplina interior ferotge i eficient. Si dormís fins a les nou, estaria salvat. Donà la volta i, abans de caure definitivament adormit, va tenir un pensament també definitiu:

—Si no fos per la policia, jo mataria.

El crim

L'empresa era pròspera, malgrat el soci: un bon home amb un caràcter excel·lent, marit exemplar i amic irreprotxable, eren les paraules mínimes que en digué un orador al costat del taüt: «Encongits per la brutalitat de la teva mort, som aquí, Anselmo, per vetllar aquest personatge excel·lent, pare amantíssim, espòs exemplar i amic irreprotxable que acabem de perdre!».

Al mateix cementiri, al costat de l'altre taüt, i si fa no fa a la mateixa hora, Ema va ser enterrada i plorada gairebé en solitari: quatre enterraments cavaven amb desgana, mostrant les cadenes penjades al coll i, malgrat tot, el marit la plorà, segons van assegurar els pocs presents que sentiren els sanglots d'un enterrament i el discurs de l'altre.

Al vespre, uns quants amics convençuts se li van presentar a casa. Tal com explicaren després, hi feren cap només per a què Figueiredo «no fes cap bestiesa».

Malgrat la presència dels amics, Figueiredo es va contenir i no va fer cap bestiesa. Amb prou feines va engatar-se, com li convenia, i va dir unes quantes obscenitats de la vida i d'ell mateix, bo i declarant que la vida era una merda i autoqualificant-se de cornut. Qualificatiu, aquest, que coincidia amb el pensament generalitzat, per bé que els amics protestessin «deixa't d'orgues, Figueiredo, deixa't d'orgues!».

L'endemà de l'enterrament, aparegué mal vestit i sense afaitar per iniciar les providències legals de les successions, perquè succeïa el soci en el control de l'empresa i succeïa la dona en els béns del matrimoni, que eren molts, atès que el sogre li havia deixat pòlisses i cases a Vila Isabel.

Era ric i s'havia deslliurat de la murga del soci i de la murga de la dona. I, per deslliurar-se dels amics, va començar a conrar halitosi, fet que impedia que els més inoportuns se li atansessin per aconsellar-lo sobretot quan, després de l'escàndol de la doble mort, va revelar-se un nou escàndol, el de la fortuna que li havia arribat a les mans con a conseqüència d'uns esdeveniments tan sagnants.

Deien entre dents que, de no haver estat per unes circumstàncies tan tràgiques i manifestes, la policia ho hauria hagut d'investigar millor. Però la sospita no tenia cap consistència, malgrat l'odi que Figueiredo va començar a provocar per la fortuna, l'halitosi i la llibertat que, tot d'una, arribà a la seva vida. Amb el temps, ell mateix començà a oblidar, a dubtar del passat i, un dia, en veure una peça íntima d'Ema al fons de l'armari, sospirà i sentí enyorança. De seguida s'eixoriví, però, foragità el pensament macabre que havia tingut i, tot i no haver-hi ningú al voltant, va dir en veu alta, com corresponia a un home que havia patit tant:

—Aquella gossa!

De tota manera, ja havien passat cinc anys des de la mort de la gossa i del gos. Cinc anys des d'aquella tragèdia que va portar el dol a una família cristiana, colpejada amb duresa per l'escàndol de tal pacte de mort. Alguns cronistes amb poca feina havien escrit sobre el pacte de mort previst i executat d'una manera tan romàntica, i van fer-se eco d'opinions sobre el cas per part de sociòlegs, pedagogs i sacerdots. Cinc dies després ningú ja no parlava del cas i, cinc anys més tard, només ell pensava en tot, detalladament, com si hagués estat un pas heroic de la seva vida.

Aquella nit havia arribat a casa després d'un viatge a São Paulo, i va quedar-se de pedra així que va entrar al dormitori: desplomats sobre el llit i despullats, la seva dona i el seu soci. A prop del soci, el got trencat, els residus del qual foren examinats per l'Institut de Criminalística i la malignitat dels quals va ser degudament provada.

El peritatge, amb l'ajuda d'ell, va reconstruir els esdeveniments. Havia viatjat a São Paulo i en tornà l'endemà al vespre. Tan aviat com agafà la carretera, Ema havia avisat l'amant. El pèrit va examinar la vagina d'Ema i va trobar-hi senyals evidents d'un coit recent. Succeí el que no era investigable, i en aquest punt l'informe policial va ser respectuós en afirmar que «després de mantenir relacions de caràcter sexual, els dos amants decidiren posar fi a la seva vida mitjançant un pacte de mort que fou acomplert immediatament».

Anselmo preparà el verí, Ema va beure-se'l estoicament, sense cap repugnància enfront de la mort ni pel gust d'ametlles que sortia del got. I Anselmo, just després, n'ingerí el que quedava. No van contorsionarse gaire i poc després restaren immòbils; fou així com, al vespre, Figueiredo i, una estona més tard la policia, van trobar-los.

Al 18è Distrito Policial el pacte de mort es va classificar com a «Incidència núm. 53.697», i l'arxivarenaviat al despatx de l'auxiliar del delegat, un cop complertes les formalitats legals i satisfets els pagaments i les taxes de costum.

El crim i el burgès

—Si no fos per la policia, jo mataria.

Amb aquesta frase s'havia adormit una setmana abans de la tragèdia que trastocà la societat cristiana i la seva vida. Arribà del teatre i es quedà pensant a matar, però ignorava com i qui. No tenia cap problema important a la vida, tot li anava bé, i aquesta inexistència de problemes li donava una sensació d'estupidesa, d'inutilitat.

D'ençà que pensava a matar, havia sentit que iniciava una vida nova, que fugia de la rutina a la qual sempre havia estat sotmès. Era el seu problema, per bé que encara no era la seva voluntat. Ara, a la feina, a casa o caminant pels carrers, tenia un ordre de pensaments i d'energies fix.

Una tarda, tornant de la ciutat, s'aturà al Flamengo. Entrà en un edifici, pujà a l'ascensor i, amb els ulls clucs, va prémer un botó: serviria qualsevol pis on s'aturés l'ascensor. I s'aturà al setè. Hi havia dues portes davant per davant; tocà el timbre de la 701. La velleta obrí i ell gairebé arribà al crim: avançà les dues mans en direcció a la seva gola, però sentí que les cames li feien figa i reculà. Com que l'ascensor s'havia quedat al replà, fugí. Podria haver deixat la vella morta; ningú no hauria vist res. Però es limità a deixar-la sorpresa i irritada.

Passà la nit del lloro tot reprovant-se per la covardia. Ho havia tingut tot a mà, la vella i l'ascensor; no s'havia creuat amb ningú i mai abans no havia entrat en aquell edifici. La policia investigaria els parents de la vella, els emprenyats amb la dona, els subministradors, les exminyones i els veïns. No solament

havia tingut a la punta dels dits la gola de la vella, sinó que havia tingut a tocar el crim perfecte. I el malbaratà, sense cap guany.

Aleshores s'esgarrifà, emocionat i sorprès: acabava de descobrir el crim veritablement perfecte: el BENEFICI. Matar sense cap guany, com en el cas de la vella, seria una broma sense solta ni volta; havia de matar amb tant de benefici que el rendiment del crim fos patent. I per fer obvi aquest rendiment, havia d'escollir una víctima manifestament propera als seus interessos. Va veure la dona dormint al costat.

—Si mato aquesta dona, la meva dona, el sospitós primer i necessari seré jo mateix.

Va riure amb la simplicitat del problema. El problema era tan senzill que decidí exagerar. No es limitaria a matar una persona, sinó que en mataria dues. I a l'escala de la importància del benefici, la segona persona que hi apareixia era el soci que, feia temps, havia hipotecat la seva part per poder portar l'esposa als Estats Units a tractar-se un tumor del coll de la matriu. Ell li deixà els diners i es quedà amb les hipoteques del soci. Si pelés el soci, l'empresa quedaria únicament a mans d'ell; era un guany evident, sense discussió.

Dos dies més tard avisà la dona que marxava cap a São Paulo, un viatge ràpid. Sortí de nit, enfilà cap a Teresópolis, aparcà el cotxe en un carrer que li semblà desert, pujà a un autobús i abans de mitjanit tornava a ser a casa. Entrà pel garatge, com feia cada nit, però sense el cotxe, i precisament per això no va haver de despertar el vigilant.

Sorprengué la dona:

—Com? Ja has tornat?

—Ja ho veus.

Explicà que havia tingut pana al quilòmetre 97 de la carretera Rio-São Paulo, que agafà l'autobús i que demà hi tornaria amb un mecànic. Es van posar al llit i buscà la dona. En aquella ocasió, per primera vegada en molts anys, es concentrà en l'esforç de fer-la gaudir —formava part del pla. Després que ella s'hagués estremit i cridés coses indecents —senyal que finalment havia tingut un orgasme—, ell també aconseguí un plaer exigü. Però de seguida es posà la mà al pit:

—Ema, l'infart!

Va deixar-se caure cap al costat amb els ulls en blanc i panteixant. L'Ema saltà del llit, nua.

—Vaig a buscar la coramina!

—No! Truca l'Anselmo, he de parlar amb ell, és urgent, però digues-li que no ho expliqui a ningú i que vingui ja! Les seves hipoteques! Podria perdre-ho tot!

Ema despenjà el telèfon i despertà l'Anselmo:

—El Figueiredo ha tingut un infart. Vine immediatament, però no ho diguis a ningú. Les hipoteques!

La dona de l'Anselmo li preguntà qui el telefonava a aquelles hores de la matinada, però l'Anselmo, tot i ser un espòs exemplar i un pare amantíssim, li engegà:

—Vés-te'n a la merda. Ja t'ho explicaré!

Ema anà a la cuina, agafà un got d'aigua. Quan va tornar al dormitori després de posar-hi les gotes de coramina, trobà el marit dret i amb un got a la mà.

—Com? Ja estàs bé?

Figueiredo se li acostà.

—Beu-te això!

—Però...

—Beu-t'ho, estúpida!

Era la primera vegada després de dinou anys de matrimoni que es deien les coses pel seu nom en aquella casa. Ema agafà el got; en notà una olor estranya. Va beure'n un glop i encara va tenir temps de preguntar:

—Per a què serveix, això?

—És un afrodisíac. Encara ens farà gaudir més.

Però Ema no sentí que encara gaudiria més. Va caure al damunt del llit i Figueiredo va posar-la tan bé com va poder. Uns minuts després anà cap a la porta del davant per esperar el soci. Va veure com l'ascensor pujava, amb la llumeta fent-se més i més gran. Anselmo sortí de l'ascensor i se'l trobà a la porta.

—I l'infart?

—Entra, de pressa!

A l'Anselmo no li va agradar gens. La seva dona li retrauria tota la vida aquella sortida abrupta, misteriosa i que costaria Déu i ajuda d'explicar.

—A aquestes hores no es fan bromes! I l'infart?

Figueiredo li allargà el got.

—Tasta aquesta droga! Mira quin gust té i a veure si estàs d'acord amb mi.

Anselmo la tastà, notà un gust dolçoi d'ametlles, però no va tenir temps d'estar-hi d'acord. Figueiredo l'arrossegà cap al dormitori, li tragué la roba i l'estirà al costat de l'Ema, amb la mà penjant del llit. Va agafar el got, el posà a la mà d'Anselmo i deixà que caigués a terra.

Va apagar els llums, excepte el de la tauleta de nit. Sortí al carrer després de travessar el garatge de l'edifici —el vigilant dormia com una soca; quan arribava tard, amb el cotxe, havia de tocar el timbre amb insistència per aconseguir que l'home li obrís la porta per als autos.

Caminà per la ciutat i esperà el primer autobús cap a Teresópolis. havia deixat marques al got, a la roba i pertot arreu. Però el benefici era tal que n'invalidava la sospita. Havia deixat enrere un crim que s'explicava per si mateix.

Pujà a l'autobús de Teresópolis. Com un sereno de la nit, el cotxe havia quedat cobert de rosada. Abans d'engegar el motor, desmuntà el panell d'instruments i va desconnectar el cable de l'indicador de

velocitat. Baixà la serra, dinà en un bar de carretera, arribà a l'Avinguda Brasil i tallà en direcció oposada a la ciutat. Conduí uns quilòmetres més fins a la Rio-São Paulo. Després de les rectes inicials, arribà un altre cop a la serra, però de seguida féu un canvi de sentit i enfilà la tornada cap a Rio. S'aturà a fer gasolina.

—Hi ha cap mecànic?

El mulat desdentegat aparegué de les entranyes d'una furgoneta.

—És el cable del velocímetre. Em sembla que li passa alguna cosa.

Donà una bona propina al mecànic i a l'home de la gasolinera que li havia omplert el dipòsit; ara ja tenia dues persones que podrien testificar que tornava de São Paulo.

Quan arrencà, els dos homes l'anomenaren doctor:

—Bon viatge, doctor!

Arribà a casa, després d'un bon viatge, i veié l'escena que poc després examinaria la policia, que els diaris convertirien en notícia, i de la qual s'acabaria beneficiant.

Moral

Per al burgès, el crim només no compensa quan tens la policia en contra.

Aquest text fou publicat al llibre *Babilônia, Babilônia* (Rio de Janeiro: Civilização Brasileira, 1978) i es troba al recull *Os Cem Melhores Contos Brasileiros do Século* (selecció d'Ítalo Moriconi, Rio de Janeiro: Objetiva, 2000). Accés lliure a: Conto Brasileiro.

Anuncis

MELIÁ PARIS LA DÉFENSE

< >

RESERVA AHORA

Desde
EUR 96
precio noche / habitación doble

Ford

Ford Ranger Black Edition

DESCÚBRELO

Ford
Go Further

Categoria : El traduït

Etiquetes : Albert Figueras, Carlos Heitor Cony, Pop Negre

Crea un lloc web gratuït o un blog a Wordpress.com.